

ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ ЕТНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Віталій Іванчишен, Віталіна Юрченко,
Олександр Головко

22 січня 2019 року на базі Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології (ІМФЕ) ім. М. Т. Рильського НАН України відбувся круглий стіл «Україна децентралізується: історико-культурна спадщина та цивілізаційний вибір», організований спільними зусиллями представників Українського кризового медіа-центру (УКМЦ) в межах Програми *USAID DOBRE* «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність», наукових співробітників та Ради молодих учених ІМФЕ.

Перебіг реформи з децентралізації отримує дедалі більший резонанс у сучасному соціокультурному дискурсі. Ці нововведення мають цілу когорту як прихильників, так і супротивників, є також ті, хто поки що зайняв очікувальну позицію. Це пов'язано насамперед з тим, що реформа з децентралізації в Україні, яка розпочалася 2014 року, проходить нерівномірно й з неоднаковою швидкістю в різних регіонах нашої держави, подекуди ще потребуючи активізації місцевих самоврядних ініціатив. Саме тому такі зустрічі у форматі обговорення проблемних аспектів, представлення кращих результатів, налагодження комунікації між науковцями, управлінськими колами та громадськістю мають на меті вироблення ефективного механізму взаємодії в царині реалізації соціокультурної й наукової політики.

Ірина Малик та Ганна Коломієць, опираючись на діяльність, пов'язану з комунікуванням щодо реформи органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади в межах Програми *USAID DOBRE*, представили її поточні результати. Обравши доступний і водночас ефективний спосіб подачі інформації, диспутантки висвітлили історичні аспекти розробки та втілення адміністративної

реформи в Україні (починаючи з 1998 року), описали сучасні проблеми та стратегічні плани щодо утворення й успішного розвитку нових громад. Зокрема, дискурсивною серед присутніх стала теза щодо подальшого шляху втілення децентралізації в Україні, оскільки добровільний принцип об'єднання себе вичерпує й необхідним є адміністративний вплив (примус) на процес (з огляду на європейський досвід). Підсилює актуальність такого питання невпинне наближення місцевих виборів у 2020 році й доцільність їх проведення на новій територіальній основі.

І. Малик зауважила, що реформа органів місцевого самоврядування й територіальної організації влади заслуговує на увагу з боку науковців і потребує їхньої участі в дослідженні, аналізі та виробленні моделей поширення досвіду й наслідків, можливих застережень як в Україні, так і за її межами. Представниці Українського кризового медіа-центру слушно наголосили, що найважливішим ресурсом громади є її активні мешканці, людський капітал як один із особливих видів економічних ресурсів, а вже потім — земля, бюджет, майно, місцева економіка. Спроможність людей у співпраці застосовувати свої знання, навички, таланти є рушійною силою ефективного функціонування територіальної самоорганізації мешканців громад.

Рівень поінформованості громадян, їхнє ставлення до реформи, сучасні форми та способи їхньої консолідації — це актуальні питання функціонування ОТГ, що вимагають детального розгляду і в етнологічній площині. Саме етнологи-експедиційники, дослідження яких є переважно локально-регіональні, є досить мобільними, мають навички з фіксації

неформальних соціальних зв'язків та взаємодій, уміють налагоджувати комунікацію з адміністрацією та мешканцями на місцях, а тому можуть взяти активну участь у вивченні подібних процесів.

Виступ Олександра Корінного, міського голови м. Новоукраїнки Кіровоградської області, голови Новоукраїнської ОТГ, очільника Асоціації об'єднаних громад, створив особливий «настрій». Основний меседж практика-реалізатора реформи полягав у тому, що задля успішного функціонування громади потрібні місцеві ініціативи, активна праця фахівців, залучення кожного представника до різноманітних задумів та проектів. Доповідач висловив свої міркування щодо «децентралізації», яка, на його думку, полягає в переході системи управління з вертикальної в горизонтальну площину. Добробут об'єднаної громади залежить від ефективного механізму виборів її очільника, адже за словами пана Олександра, довіра населення є чи найважливішою прерогативою формування та реалізації програми дій кожної ОТГ.

Доповідь О. Корінного була підкріплена мультимедійним супроводом, котрий відображав його розповідь у двох напрямках: *ілюстрації* здобутків громади на основі її *економічного зростання*. Очільник ОТГ акцентував увагу на превалюючому інструментарії забезпечення добробуту сучасної громади на основі формування власних бюджетних ресурсів, залучення міжнародних коштів і фінансових можливостей держави (субвенцій, тощо). Опираючись на власний психолого-педагогічний досвід успішного управління, О. Корінний надав практичні рекомендації щодо управління громадою, пробудження місцевої ініціативи, зацікавлення різних статево-вікових груп діяти та творити задля розвитку спільноти.

Серед досягнень Новоукраїнської ОТГ її голова відзначив високий ступінь самоорганізації місцевого населення. Зокрема, коли виникла потреба в ремонті приміщення для новоствореного Інституту розвитку грома-

ди, показовою виявилася добровільна участь (*толока*) вчителів, приватних підприємців, усіх охочих. По-новому місцева спільнота відзначає й державні свята, організацією яких займається Молодіжний парламент. Можливість улаштувати свято за власним сценарієм сприяє прояву ініціативи і приваблює більше глядачів. Показовим є успішне функціонування у громаді неполітичних громадських організацій: Інституту третьої молодості, спортивних організацій, «Жіночої ради». Остання власними зусиллями розробила проект зі створення Центру для майбутніх і молодих матерів — «Мам-центр», який наразі вже функціонує і є досить популярним.

Місцева громада має можливість проявити себе в розробці та втіленні власних задумів, беручи участь у конкурсі «Громада і влада разом». Уже вдалося реалізувати проект молодіжного парку, облаштувати майданчики для дозвілля тощо. Задля підвищення фаховості трудового потенціалу населення за рахунок міжнародних проектів організовуються тренінги й семінари, що дає можливість підвищити професійний рівень працюючих і подолати «кадровий голод» на території багатьох сіл. Успішно функціонує й інститут волонтерства за такими напрямками: з розвитку громади, молодіжного середовища, поліпшення якості розвитку шкільної освіти.

Доповідачем були названі нові можливості (функції) нинішньої об'єднаної громади: місцевий економічний розвиток, утримання інфраструктури, планування розвитку та забудови території, благоустрій, житлово-комунальні послуги, функціонування сфер соціальної допомоги, первинна охорона здоров'я, швидка медична допомога, дошкільна, середня шкільна, позашкільна освіта, охорона правопорядку (муніципальна варта), пасажирські перевезення.

Окрім економічних та управлінських повноважень, об'єднана громада займається розвитком культурно-освітньої сфери з метою формування майбутніх освічених та креативних кадрів, вихованням патріотичних якостей

О. Корінний про досвід функціонування Новоукраїнської ОТГ.
м. Київ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2018 р.
Світлина О. Головка

у зростаючого покоління та забезпеченням інформаційної безпеки держави загалом. Цілком логічним підсумком першого засідання круглого столу була домовленість його учасників щодо подальшої співпраці. Така кооперація стане можливою найближчим часом через проведення етнологічних досліджень на

теренах Новоукраїнської (та інших) ОТГ задля вивчення історико-культурної спадщини регіону й виявлення можливостей практичного застосування результатів цих експедиційних студій як в освітньо-науковій діяльності, так і для напрацювання пропозицій і рекомендацій місцевим та державним органам влади.